

tutkijoista moni oli jo ehtinyt tulla tutuksi monitieteisyyden kanssa. Nimimaiseman muutos Helsingin sosiolingvivistesti moninaistuvissa kaupunginosissa -tutkimushankkeessa on yhteistyö maantieteen alan tutkijoiden kanssa havaittu toimivaksi (Ainiala ja Vuolteenaho 2005).

YLEISIÄ TUNNELMIA

Kongressissa kuultujen esitelmien esittämistekniikassa olisi ollut jonkin verran parantamisen varaa. On sinänsä virkistävää vaihtelua, että esitelmiä kuultiin ainakin ruotsin, tanskan, norjan ja englannin kielellä, mutta on myös tosiasia, etteivät kaikki kuulijat ymmärtäneet kaikkia puhujia. Tekstitetty havaintomateriaali joko paperilla tai valkokankaalle heijastettuna oli suureksi avuksi, minkä enemmistö puhujista olikin ottanut huomioon. Teksti- ja kuvamateriaalin merkitystä tulisi entisestään tähdentää kaikille kansainvälisissä tapahtumissa esitelmöintiä suunnitteleville.

Kaikkiaan nimistökongressi osoittautui ensikertalaisten silmissä vakuuttavaksi poikkileikkaukseksi pohjoismaisen nimistötutkimuksen tämänhetkiseen tilaan. Iahduttavinta oli sen monipuolisuus, ja juuri tällaiset kansainvälisen yhteistyön konkreettiset ilmentymät edesauttavat innovaatioiden tehokasta välittymistä maasta ja kielestä toiseen. Kongressissa käydyissä keskusteluissa muistettiin myös muistuttaa uusien tutkijoiden innostamisen ja rekrytoinnin tärkeydestä. ■

RIIKKA ESKELINEN
MARIA VIDBERG

Sähköpostit: riikka.eskelinen@helsinki.fi
maria.vidberg@helsinki.fi

LÄHDE

AINIALA, TERHI – VUOLTEENAHO, JANI 2005:
Urbaani muutos ja kaupunkilaiset identiteetit paikannimistön kuvauksina. – *Virittäjä* 109 s. 378–394.

KAKSIKYMMENTÄ VUOTTA KIELIKYLPYÄ JUHLASEMINAARIVAASASSA 11.–13.10.2007

Vaasan yliopistossa juhlittiin loka-kuussa 2007 kanadalaisen kielikylpyyn 20-vuotista taivalta Suomessa. Kolmi-päiväisessä seminaarissa esiintyivät vaasalaiset kielikylpytutkijat, kielikylpyopettajien, oppilaiden vanhempien, opetusviraston sekä kielikylpy-yhdistyksen edustajat sekä kolmantena päivänä oppilaat itse. Ulkoimaisina asiantuntijoina esitelmöivät DIANE TEDICK ja TARA FORTUNE Minnesotan yliopistosta sekä GISELA HÅKANSSON Lundin

yliopistosta. Lisäksi seminaarin osallistujat saivat tutustua kielikylpyryhmien toimintaan päiväkodissa ja kouluissa. Gisela Håkansson luennoi kielenomaksumisesta ja monikielisyydestä yleisemmin, muissa puheenvuoroissa käsiteltiin kielikylpyä eri näkökulmista.¹

Kielikylpyprofessori SIV BJÖRKLUND korosti avauspuheessaan sitä, että kielikylpyyn on alusta asti kuulunut yhteistyö. Kielikylpyä on suunniteltu ja toteutettu yh-

¹ Ks. myös Mäntylä 2007.

teistyössä yhtäältä vanhempien, toisaalta tutkijoiden kanssa. Kanadassa kielikylpy syntyi vastauksena vanhempien vaatimuksiin ranskan opetuksen tehostamisesta. Suomeen kielikylvyn toivat tutkijat, mutta oppilaiden vanhempien ansiota oli, että kokeilua jatkettiin ja laajennettiin.

Kielikylpytutkijat taas tekevät tiivistä yhteistyötä opettajien kanssa muun muassa siten, että tutkimusta suunnitellaan opetusta silmällä pitäen ja tuloksia käytetään hyväksi opettajien koulutuksessa. Professori CHRISTER LAURÉN totesikin, että kielikylpytutkimus on Vaasassa ollut alusta asti käytännönläheistä. Tutkijat ovat käyneet tutustumassa kielikylpyryhmien toimintaan, he ovat opettaneet opettajia ja toisaalta myös oppineet opettajilta. Yhteistyötä tehdään myös eri alueiden välillä. 1990-luvulla kielikylpyryhmiä perustettiin Vaasan lisäksi muille paikkakunnille Suomessa, ja 2000-luvulla kielikylpymenetelmää on kokeiltu Suomen lähialueilla, esimerkiksi Virossa.

MITÄ KIELIKYLPY ON?

Kanadalainen kielikylpy on kaksikielinen — tai nykyisin yhä suuremmassa määrin monikielinen — ohjelma, joka on tarkoitettu paikallista enemmistökieltä ensikielenään puhuville lapsille. Kielikylpy alkaa usein jo päiväkodissa ja sitä jatketaan koulussa. Kielikylvyssä opittava kieli on vuorovaikutuksen väline, ei opetuksen kohde. Kielikylvyssä hyödynnetäänkin lapsen luontaista kykyä omaksua kieliä, joilla hänen kanssaan kommunikoidaan.

Christer Laurén totesi puheenvuorossaan, että vuorovaikutuksessa tapahtuva kielen omaksuminen on mahdollista myös sellaisille oppijoille, jotka eivät hyötyisi muodollisesta vieraan kielen opetuksesta. Hän kertoi esimerkin monikielisessä ym-

päristössä kasvaneesta lapsesta, jolla oli downin syndrooma. Lapsi oppi kaikkia niitä kieliä, joilla hänen kanssaan kommunikoi- tiin. Kielen omaksumiseen ei näyttäisikään vaikuttavan kielten määrä vaan se, että lapsi tarvitsee kieliä jokapäiväisessä kanssakäymisessä toisten ihmisten kanssa.

Kielikylvyn periaatteisiin kuuluu, että toinen kieli opitaan ensikielen lisäksi, ei sen kustannuksella. Tavoitteena on siis tukea lasten ensikielen kehitystä eikä vaihtaa lasten vahvempaa kieltä. Opettajat puhuvat lapsille kielikylpykieltä, mutta he ymmärtävät lasten ensikieltä. Tämä seikka erottaa kielikylpypäiväkodin esimerkiksi sellaisista päiväkodeista, joissa maahanmuuttajat »kylpevät» valtaväestön kielessä, eikä lapsilla ja opettajalla ole aluksi ollenkaan yhteistä kieltä.

Kun kielikylpy aloitettiin, opetuksen painopiste oli toisen kielen ymmärtämisen edistämisessä, ei niinkään siinä, että lapsia rohkaistaisiin tuottamaan toista kieltä. Nykyisin koulutuksessa korostetaan kuitenkin toisen kielen tuottamisen merkitystä. Useissa puheenvuoroissa todettiin, että kielikylpyopettajalta vaaditaan paljon: opettaja opettaa sekä asiasisältöjä että uutta kieltä.

MIKÄ ON KIELIKYLPYÄ?

Diane Tedick ja Tara Fortune nostivat esiin sen, että kielikylpy-nimitystä käytetään nykyisin hyvin erilaisista opetusmenetelmistä. Määritelmien eksplikoiminen olisi kuitenkin tärkeää, jotta vanhemmat tietävät, mihin ovat laittamassa lapsiaan, ja toisaalta viranomaiset tietävät, millaisille ohjelmille antavat toimilupia.

Tedick ja Fortune esittelivät kriteerejä, joiden perusteella voitaisiin määritellä, onko kyseessä kielikylpy vai jokin muu opetusmenetelmä. Heidän esittämänsä

kriteerit poikkeavat jonkin verran perinteisistä.² Merkittävimmät erot aikaisempaan nähden ovat, että kriteereihin on lisätty toisen kielen tuottamisen vaatimus ja niistä on poistettu aikaisemmin tärkeänä pidetty periaate, jonka mukaan kukin opettaja puhuu lapsille kaikissa tilanteissa vain yhtä kieltä. Tilalle Tedick ja Fortune ehdottavat kriteeriä *separation of languages* 'kielten erottaminen toisistaan'. Jos kuitenkin luovutaan periaatteesta, jonka mukaan yksi opettaja puhuu yhtä kieltä, kielten erottaminen on aikaisempaa vaikeampaa, ja erottamisen tapa jää nähdäkseni hämäräksi.

Kiinnitin huomiota myös siihen, että Tedickin ja Fortunen esittelemät kielikylvyn kriteerit eivät ole keskenään samanarvoisia. Tämä ilmeni selvästi, kun he esittivät hypoteeseja siitä, mitä tapahtuu, jos jokin kriteereistä jätetään pois. Jos luovutaan esimerkiksi kielen tuottamisen vaatimuksesta, päädytään reseptiiviseen kaksikielisytyteen. Jos taas luovutaan ensikielen tukemisesta, päädytään kognitiivisen kehityksen keskeytymiseen. Lienee itsestään selvää, että reseptiivisessä kaksikielisytydessä ollaan vielä reilusti positiivisella puolella. Sen sijaan kognitiivisen kehityksen keskeytyminen on niin negatiivinen seuraus, ettei siihen johtavia ohjelmia pidä lainkaan perustaa. On tietysti kyseenalaista, toteutuisivatko hypoteesit oikeasti. Omassa väitöskirja-aineistossani päiväkotiryhmän opettajat eivät vaadi lapsilta toisen kielen käyttöä. Tästä huolimatta lapset alkavat käyttää ruotsia.

Kriteerien uudistamiseen lienee lähdetty siksi, että kielikylvyn kenttä on laajentunut. Tedick ja Fortune totesivat, että Yhdysvalloissa kielikylpyyn tulevat lapset edustavat yhä useampia kansallisuuksia ja puhuvat ensikielenään myös muita

kuin paikallisen enemmistön kieltä. Näin ollen kielikylpyryhmät ovat aikaisempaa heterogeenisempia. Kielikylpy-nimityksen alle on lisäksi otettu myös niin sanotut kaksisuuntaiset kielikylvyt, joissa samassa ryhmässä on sekä paikallisen enemmistön että paikallisen vähemmistön kieliä puhuvia lapsia, ja kielikylpykielinä käytetään molempia kieliä.

Näyttäisikin siltä, että kanadalaismaalinen kielikylpy ja vähemmistökieltä ensikielenään puhuvien lasten kielikylvet eivät Yhdysvalloissa enää eroa toisistaan lähtökohdiltaan niin paljon kuin aikaisemmin. Kielikylpytutkija KARITA MÄRMIETTINEN totesi kuitenkin, että Suomessa kielikylpyyn tulevat lapset ovat edelleen pääasiassa yksikielisistä perheistä.

KIELIKYLPYTUTKIMUSTA

Kielikylpyä on tutkittu siitä asti, kun ensimmäiset ryhmät perustettiin 1960-luvulla Kanadassa. Tutkimusta motivoi aluksi ennen muuta vuosisadan alkupuolella vallinnut negatiivinen käsitys kaksikielisytydestä: ennen 1900-luvun puoliväliä uskottiin yleisesti, että kaksikielisyys on yksilön kehityksen kannalta lähinnä rasite. Ensimmäisten kielikylpytutkimusten tavoite olikin varmistaa, että kielikylpylapset oppivat kouluaineita yhtä hyvin kuin yksikielisessä opetuksessa olevat oppilaat ja että vieraalla kielellä annettava opetus ei haittaa ensikielen kehitystä. Ensimmäiset suomalaiset tutkimukset noudattivat samaa linjaa. Niissä haluttiin testata, toimiiko kielikylpy Suomessa yhtä hyvin kuin Kanadassa.

Kielikylpytutkimusten tulokset ovatkin olleet rohkaisevia: lapset oppivat uutta kieltä loistavasti ja saavuttavat yhtä hyvät tai jopa

² Kielikylpy on tarkoitettu paikallista enemmistökieltä ensikielenään puhuville lapsille, kielikylpykielenä käytetään paikallisen vähemmistön kieltä, kieli opitaan vuorovaikutuksessa eikä muodollisen opetuksen kautta ja yksi opettaja puhuu lapsille vain yhtä kieltä. (Esim. Swain ja Lapkin 1982: 1–6; Laurén 1991: 19–21; 1994; 1999.)

paremmat tulokset ensikielessä ja muissa oppiaineissa kuin yksikielistä opetusta nauttivat oppilaat. Viime aikoina aineistonkeruutavat, tutkimusmenetelmät ja -kysymykset ovat monipuolistuneet. Aineistoja on alettu kerätä yhä enemmän esimerkiksi videoimalla autenttista vuorovaikutusta kielikylpyryhmissä. NINA NIEMELÄ kertoi seminaarissa tekeillä olevasta väitöskirjastaan, jossa hän tutkii keskusteluanalyysin keinoin, miten kuudesluokkalaiset kielikylpyoppilaat ja opettaja rakentavat yhdessä vuorovaikutusta kotitehtävien tarkastustilanteessa (ks. myös Niemelä 2007).

Kielikylpyseminaariin osallistui useita kymmeniä opettajia, tutkijoita sekä muita kielikylvystä kiinnostuneita eri puolilta Suomea. Sekä esitelmät että keskustelut olivat paitsi monipuolisia, myös monikielisiä. Seminaarin järjestivät yhteistyössä Vaasan yliopiston Levón-instituutti ja kielikylvyn ja monikielisyyden keskus. Seminaaria tukivat useat tahot, minkä ansiosta se oli osallistujille maksuton. Järjestäjille ja esiintyjille kuuluu suuri kiitos onnistuneesta ja inspiroivasta seminaarista, Vaasan yliopiston tutkijoille taas erityinen kiitos kielikylpymenetelmän tuomisesta ja vakiinnuttamisesta Suomeen. ■

MARJO SAVIJÄRVI

Sähköposti: marjo.savijarvi@helsinki.fi

LÄHTEET

- LAURÉN, CHRISTER 1991: Kielikylpykoulu ja sen taustaa. – C. Laurén (toim.), *Kielikylpymenetelmä: Kielen käyttö mielekkääksi* s. 11–21. Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 1/1991.
- 1994: Preface. – C. Laurén (toim.), *Evaluating European immersion programs. From Catalonia to Finland* s. 3–9. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia No 185. Linguistics 27.
- 1999: *Språkbud. Forskning och praktik*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 226. Språkvetskap 36.
- MÄNTYLÄ, MIIA 2007: Kielikylpy juhli 20-vuotista taivaltaan. – *Levón* 4/2007 s. 6–7. <http://www.uwasa.fi/levon/lehti/levon074netti.pdf>.
- NIEMELÄ, NINA 2007: Interaktion vid ett läxförhör i språkbud. – S. Björklund, K. Mård-Miettinen & H. Turpeinen (toim.), *Kielikylpykirja – Språkbadsboken* s. 110–118. Vaasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti.
- SWAIN, MERRILL – LAPKIN, SHARON 1982: *Evaluating bilingual education: A Canadian case study*. Multilingual Matters 2.